

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت مدرس

نگارش سناریو و تفکر خلاق معماری

برای

طراحی موزه ملی علوم و تکنولوژی

ویژه طراحان، مهندسان و دانشجویان ارشد معماری و عمران
تألیف:

دکتر محسن وفامهر

استاد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران

عضو هسته اصلی قطب علمی فناوری معماری

عضو شورای فناوری های نوین ساختمانی

عضو انجمن مفاخر معماری ایران

۱۳۹۱

سر شناسنامه	: وفامهر، محسن.
عنوان و نام پدید آور	: نگارش سناریو و تفکر خلاق معماری برای طراحی موزه ملی علوم و تکنولوژی: ویژه طراحان مهندسان و دانشجویان ارشد معماری و عمران / تألیف محسن وفامهر.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۰ص: مصور، جدول، نمودار؛ ۲۲×۲۹ س م.
شابک	: 978-600-6594-07-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا.
موضوع	: معماری موزه
موضوع	: موزه‌های صنعتی
شناسه افزوده	: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ن ۷/۷ NA۶۶۹۰
رده بندی دیویی	: ۷۲۷/۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۸۰۸۶۰۲

دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی

عنوان	: نگارش سناریو و تفکر خلاق معماری برای طراحی موزه ملی علوم و تکنولوژی: ویژه طراحان، مهندسان و دانشجویان ارشد معماری و عمران
تألیف	: دکتر محسن وفامهر، استاد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران
ویراستار	: ص. سلمانی‌نژاد مهرآبادی
نوبت چاپ	: دوم - بهار ۱۳۹۳
انتشارات	: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی
لیتوگرافی	: نگین سبز
چاپ	: برهان
ناظر چاپ	: محمد معتمدی نژاد
شمارگان	: ۵۰۰ جلد
قیمت	: ۱۳,۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۴-۰۷-۱ ISBN: 978-600-6594-07-1

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفین و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی محفوظ است.

نشانی: تهران، لویزان - کد پستی ۱۵۸۱۱-۱۶۷۸۸ - صندوق پستی ۱۶۳ - ۱۶۷۸۵ - تلفن: (۲۶۳۲) ۹ - ۰۶۰-۲۲۹۷۰۰۶۰.

۲۲۹۷۰۰۷۰، نامبر: ۲۲۹۷۰۰۰۳، پست الکترونیکی: Publish@srttu.edu، وب سایت: http://Publish.srttu.edu

امام خمینی (ره):

تعلیم و تعلم عبادت است

هدف باید تربیت متخصصان مومن باشد

فهرست مطالب

iv	مقدمه
۱	فصل اول
۱	تعریف موزه و انواع آن
۲	تعریف موزه
۳	تاریخچه موزه در جهان
۴	نهادینه شدن موزه‌ها
۵	طبقه بندی موزه‌ها
۶	۱. موزه‌های تاریخی
۷	۲. موزه‌های هنری
۱۰	۳. موزه‌های علمی
۱۳	فصل دوم
۱۳	ویژگی‌های طراحی در معماری موزه
۱۴	ویژگی‌های طراحی در معماری موزه
۱۶	ساختار و عملکرد موزه‌ها
۱۸	ترویج و تبلیغ
۱۸	حجم
۱۹	فضای واقعاً عمومی
۱۹	ویژگی‌های ساختمانی موزه

۱۹.....	۱.قابلیت گسترش و انعطاف پذیری
۱۹.....	۲. زیباشناسی موزه.....
۲۰.....	۳. مکان قرارگیری ساختمان موزه.....
۲۰.....	۴.فضای سبز موزه.....
۲۱.....	۵.ایمنی و حفاظت.....
۲۲.....	بررسی ضوابط و روابط فضایی درون موزه‌ها.....
۲۳.....	فضاهای مختلف موزه.....
۳۵.....	نحوه کنترل شرایط آب و هوایی.....
۳۵.....	گرما و تهویه.....
۳۵.....	جمع بندی نکات قابل توجه در طراحی موزه.....
۳۸.....	ویژگی‌های طراحی در موزه علوم و تکنولوژی
۳۸.....	موزه علوم و تکنولوژی.....
۳۹.....	اکولوژی موزه‌های علوم و تکنولوژی.....
۴۰.....	بازدیدکنندگان.....
۴۰.....	مشارکت بازدیدکنندگان و تشریفات موزه.....
۴۰.....	تمهیدات طراحی.....
۴۱.....	موزه‌ها و تکنولوژی‌های جدید.....
۴۱.....	ارتقای تجربه موزه.....
۴۲.....	بردن موزه به خانه.....
۴۲.....	گفتمان با موزه.....

۴۲	تجارب جدید در موزه با تکنولوژی‌های جدید
۴۳	نتیجه‌گیری
۴۵	فصل سوم
۴۵	نمونه‌های موردی
۴۶	نمونه‌های موردی
۴۷	سیر تحول فضایی، کالبدی موزه در جهان
۴۸	بررسی تجارب عملی در جهان
۷۵	فصل چهارم
۷۵	سناریوها
۷۷	سناریوی شماره ۱
۱۰۵	سناریوی شماره ۲
۱۳۱	سناریوی شماره ۳
۱۵۹	سناریوی شماره ۴
۱۹۰	سناریوی شماره ۵
۱۹۷	سناریوی شماره ۶

مقدمه

در این کتاب که شامل مجموعه سناریوهای مختلف با موضوع موزه علوم و فناوری است، ملاحظه می‌شود که برای طراحی موزه و توصیف همه نکاتی که باید در نظر یک طراح باشد، می‌توان با سناریوهای مختلف آن هم با سبک و سیاق متفاوت و گوناگون، به یک موضوع نگریست و ابعاد مختلف آن را مورد کنکاش جستجو قرار داد. طبیعتاً با این نحوه نگاه است که می‌توان به موضوع تقرب بیشتری جست و با همه وجود ابعاد مختلف آن را درک کرده و مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. در مسیر پرواز خیال هر چه جستجوی بیشتری انجام گیرد، ابعاد مختلف موضوع آشکارتر شده و موجب انکشاف و انطباق حقیقت و واقعیت می‌شود؛ لذا یکی از ضروریات هر گونه طراحی، انجام تفکر عمیق و تدبیر برای آن است که پیش درآمد آن پرورش قوه تخیل و ایجاد یک تفکر خلاق است. این کتاب با توجه به تعداد سناریوهایش موجب شکوفایی فکر شده و تمرینی است برای یک موضوع معین تا از تربیت و پرورش قوه تخیل به پرواز خیال برسد.

کتاب حاضر از چهار فصل تشکیل شده است. در فصل اول مفاهیم و تعاریف اولیه در رابطه با انواع موزه‌ها شرح داده شده است. در این فصل انواع طبقه بندی از موزه‌ها معرفی شده و شرح کوتاهی از هر یک بیان گردیده است. فصل دوم کتاب از دو بخش اصلی تشکیل شده است. بخش اول با عنوان ویژگی‌های طراحی موزه، شامل اصول کیفی و کمی می‌شود که هر طراح باید در طراحی یک موزه مدنظر قرار دهد و در بخش دوم اصول و ویژگی‌های موزه علوم و تکنولوژی تشریح شده است. در این فصل چگونگی استفاده از فاکتورهای کیفی برای ارتقای سطح موزه نظیر مشارکت بازدیدکنندگان، گفت‌وگو با موزه و بردن موزه به خانه‌ها بررسی می‌شود. فصل سوم شامل نمونه‌های موردی موفق و برتر در سطح جهان می‌باشد. در ابتدای این فصل به طور مختصر سیری از نحوه تحول کالبدی و فضایی موزه‌ها در جهان شرح داده شده و سپس یازده نمونه از تجارب عملی جهان همراه با تصاویر مربوط به آن‌ها معرفی می‌گردد. در فصل چهارم و پایانی کتاب شش سناریوی مختلف در رابطه با طراحی موزه علوم و تکنولوژی قرار دارد.

بخش‌هایی از این کتاب حاصل یک ترم تلاش گروهی در کلاس طراحی معماری ۲ کارشناسی ارشد بوده که در کنار سی سال تجربه، تلفیق شده و در اختیار شما قرار می‌گیرد. در همین جا لازم

است از کلیه دانشجویان محترم خانم‌ها مهندس سیده مهسا غمخوار، مهندس سلوی کی نژاد، مهندس سمیه حسنلو و آقایان مهندس مسعود امینی، مهندس علی گرشاسبی و مهندس صالح معصومی که در تهیه و تدوین این اثر همکاری صمیمانه داشته‌اند، بدین وسیله مراتب تقدیر و تشکر خویش را اعلام نمایم.

دکتر محسن وفامهر

استاد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران

تابستان ۱۳۹۰

فصل اول

تعريف موزه و انواع آن

تعریف موزه

ریشه واژه موزه از لغت یونانی «موزین»^۱ به معنای مقر زندگی است. موزه از (mouse) الهه هنر و صنایع در اساطیر یونان باستان اقتباس شده است و در زبان انگلیسی تلفظ میوزیم^۲ و در زبان فرانسه موزه^۳ را به خود گرفته است.

در حوالی دهه ۱۲۹۰ هـ ق تلفظ فرانسوی موزه به زبان فارسی نیز راه یافت که پیشینه آن به سفرهای ناصرالدین شاه قاجار به اروپا و دیدن موزه‌های آن دیار و تصمیم او به ایجاد مشابه آن در ارگ سلطنتی تهران و انتخاب نام موزه برای آن باز می‌گردد. اکنون هزاران مؤسسه با نام موزه در سراسر جهان و متجاوز از صد موزه در ایران عهده دار اشاعه فرهنگ جوامع مختلف می‌باشند.

«ایکوم» شورای بین‌المللی موزه وابسته به سازمان فرهنگی، علمی و تربیتی سازمان ملل متحد یونسکو در بند ۳ و ۴ اساس‌نامه خود که شامل جامع‌ترین تعریف موزه است، چنین می‌گوید: موزه مؤسسه‌ای است دائمی و بدون هدف مادی که درهای آن به روی همگان گشوده است و در خدمت جامعه و پیشرفت آن فعالیت می‌کند. هدف موزه‌ها تحقیق در آثار و شواهد بر جای مانده انسان و محیط زیست او، گردآوری، حفظ و بهره‌وری معنوی و ایجاد ارتباط بین این آثار، به ویژه به نمایش گذاردن آن‌ها به منظور بررسی و بهره‌وری معنوی است.

تاریخچه موزه در جهان

مجموعه سازی برای انسان امری فطری است و بی‌شک ذوق و سلیقه در گردآوری آن همواره همراه او بوده است. در دوران نوسنگی، انسان مجموعه‌هایی از صدف، گوش ماهی، سنگریزه و استخوان جانوران را گردآوری کرده و از آن برای تزئینات استفاده می‌نمود.

در مراحل بعدی تمدن، این مجموعه‌های تزئینی و تجملی که خصوصاً در قبرستان‌های تمدن‌های باستان بین‌النهرین و فلات ایران یافت شد، اعتقاد به زندگی پس از مرگ را نشان داد. علاوه بر این در عهد باستان اشیای گران‌بها و نفیس که کلاً جنبه نذری داشت، برای برآوردن نیازها در درون زیارتگاه‌ها و معابد گردآوری می‌شد.

¹ Mousein

² Museum

³ Musee

این امر در تمام جوامع تمدن‌های باستانی، فراوان یافت می‌شود. در جامعه امروزی ما موزه نمایانگر نهادی شدن این گرایش همگانی به گردآوری است.

در پایان سده چهارم و آغاز سده سوم پیش از میلاد مسیح، که مصر پایگاه فرهنگ و هنر یونان گردید، بطلمیوس اول از سرداران اسکندر مقدونی (۳۲۱-۲۸۳ ق.م) به اعتلای فرهنگ و هنر یونان همت گماشت و توجه برجسته‌ترین دانشمندان یونان، آسیای صغیر و پاره‌ای از کشورهای دور و نزدیک به مصر جلب شد.

بطلمیوس در کنار کاخ مسکونی خود در شهر اسکندریه، جایی را با نام موزه مشتمل بر یک دانشگاه بزرگ، کتابخانه، آزمایشگاه، رصدخانه و باغ گیاهان و جانوران تأسیس کرد؛ ولی پس از بطلمیوس این فکر دنبال نشد و از این موزه فقط اشاره‌هایی در کتاب‌ها باقی مانده است.

افراد عادی یونان هرچند که خود اشیای هنری گران‌قیمت را جمع‌آوری نمی‌کردند، موقعیت دیدن آن‌ها را داشتند زیرا در پرستشگاه‌های یونان اشیای نفیسی به جهت ارزش معنوی آن‌ها گردآوری می‌شد و مردمی که برای نیایش به این اماکن می‌رفتند، از دیدن آن‌ها بهره‌مند می‌شدند. البته بنا بر روایت ایلید، حماسه معروف یونان، در یونان باستان نجبا و اشراف مجموعه‌های خصوصی گردآوری می‌کردند.

نهادینه شدن موزه‌ها

گشوده شدن مجموعه‌های خصوصی به روی مردم (سده رنسانس ۱۷-۱۸ م)، و سپس انقلاب صنعتی در انگلستان و اروپای غربی (۱۷۵۰-۱۸۵۰ میلادی) افکار جدید و تأثیرات اساسی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در غرب پدید آورد که در پی آن لزوم بهره‌مندی کلیه افراد جامعه از تمامی امتیازات و مزایای اجتماعی احساس شد؛ لذا در این ایام مجموعه‌های خصوصی با نام (موزه) در اختیار عموم افراد جامعه قرار گرفت.

در سال ۱۶۸۳ م. موزه آشمولین نخستین موزه ملی بر مبنای یک مجموعه خصوصی در شهر آکسفورد انگلستان گشایش یافت. در سال ۱۷۵۰ م. در کاخ لوکزامبورگ در شهر پاریس بخشی از مجموعه سلطنتی در معرض بازدید مردم قرار گرفت و در نخستین سال انقلاب کبیر فرانسه موزه هنری لوور افتتاح گردید. سده‌های نوزدهم و بیستم میلادی، شاهد تحولات اساسی و بنیادی و استقبال شدید

مردم از موزه‌هاست. از ابتدای سده نوزدهم به موزه و نقش سازنده آن در جوامع مختلف پی برده شد و موزه‌های گوناگون در نقاط مختلف جهان فعالیت خود را آغاز نمودند. با گسترش موزه‌ها لزوم به کار گرفتن کارکنان بیشتر و آموزش آنان بیش از پیش احساس گردید. نظر به استقبال مردم و به جهت بهره‌مند کردن هرچه بیشتر آنان از مزایای مختلف موزه، مساعدت و همکاری کارکنان موزه جنبه علمی به خود گرفت و آموزش به عنوان یکی از عملکردهای موزه‌ها شناخته شد و فعالیت موزه‌ها در زمینه‌های مختلف هنری، فرهنگی و آموزشی بیشتر و پربارتر گردید. استقبال از موزه‌ها به حدی رسید که آن‌ها فعالیت‌های خود را در مسیر خواست‌های مردم برنامه‌ریزی کردند و موزه‌های تخصصی مانند شیشه، منسوجات و قالی، ابزار موسیقی، زندگی نویسندگان و هنرمندان و ... نیز وارد میدان فعالیت شدند.

پس از جنگ جهانی دوم (۱۹۳۹-۱۹۴۵ م.) تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در اروپای غربی چهره موزه‌ها را به کلی دگرگون کرد. موزه‌ها با اشراف کامل به نقش آموزشی خود در عصر ارتباطات، درصدد ارائه خدمات آموزشی بیشتر و اشاعه فرهنگ در محدوده گسترده‌تر برآمدند و برنامه‌های جدیدی را طراحی کردند. این برنامه‌ها «کاربردی نمودن موزه‌ها» نام گرفته است و موزه-داران خود به سوی مخاطبان موزه‌ها پیش می‌روند. وسایل ارتباط جمعی از قبیل روزنامه، رادیو، تلویزیون، سینما و ویدیو از ابزارهای مهم این کارند. نمایشگاه‌های موقت و سیار، موزه اتوبوس، بازدیدهای دسته جمعی و سخنرانی‌ها با استفاده از امکانات سمعی و بصری همراه بوده و علوم رایانه‌ای و اطلاع رسانی، ابزارهای لازم را در اختیار موزه‌داران قرار می‌دهد.

طبقه بندی موزه‌ها

هزاران موزه در سراسر جهان آثار و اشیایی را نگهداری و تعبیر و تفسیر می‌کنند. جملگی این آثار نشان دهنده محیط زیست طبیعی انسان و میراث فرهنگی اوست. به سبب اختلاف در اهداف و فعالیت‌های موزه‌ها، طبقه‌بندی شفاف آن‌ها دشوار است. به هر حال، هر گونه کوشش در طبقه‌بندی آن‌ها سبب درک کاملتری از اهداف و برنامه‌های موزه می‌گردد.

مناسب‌ترین شیوه برای طبقه‌بندی موزه‌ها بر اساس مجموعه موزه می‌باشد. موضوع مجموعه یا آنکه از چه دیدگاهی به آثار تشکیل دهنده آن نگاه شود مبنای این طبقه‌بندی قرار می‌گیرد؛ زیرا ماهیت آثار و اندیشه‌های وابسته به آن است که اهداف و فعالیت‌های موزه را تعیین می‌کند. از این رو، به طور کلی موزه‌ها را در سه گروه می‌توان قرار داد:

۱. تاریخ

۲. هنر

۳. علوم

ویژگی‌های هر یک از این سه موزه در ادامه شرح داده خواهد شد.

۱. موزه‌های تاریخی

تمامی موزه‌هایی که مجموعه آن‌ها با دید تاریخی تنظیم و گردآوری شده و در یک دورنمای تاریخی در معرض نمایش قرار گرفته است، موزه تاریخی به شمار می‌آید. با در نظر گرفتن این نکته که در تعریف جدید تاریخ، روند تکامل یک منطقه، یک کشور یا یک استان طی یک دوران محدود یا در دورنمای قرن‌های متمادی مورد نظر است، تعریف تمامی جنبه‌های تکامل یک جامعه یا منطقه چون تکامل اقتصادی، اجتماعی، آرمانی (ایدئولوژیک) و قومی مورد نظر می‌باشد و دیدگاه‌های ناشی از وقایع تاریخی محض فقط در حد معقول در آن دورنما منظور می‌گردد. بر این اساس موزه‌های تاریخی وسیع‌تری گروه موزه‌ها را تشکیل می‌دهند و دارای زیرمجموعه‌های متعددی از قبیل موارد ذیل می‌باشند:

۱,۱. موزه‌های باستانشناسی؛

۱,۲. موزه‌های اماکن باستانی؛

۱,۳. موزه‌های انسان‌شناسی (مردم‌شناسی)؛

۱,۴. خانه‌های تاریخی و مسکن شخصیت‌های معروف فرهنگی، هنری و سیاسی؛

۱,۵. تاریخچه علوم مختلف.

۱.۱. موزه‌های باستان‌شناسی:

ویژگی این موزه‌ها در آن است که تمامی مجموعه و یا تعداد زیادی از آن مستقیماً از طریق کاوش‌های باستان‌شناختی به دست آمده است؛ کاوش‌های علمی، تجاری و یا یافته‌های اتفاقی.

۱.۲. موزه‌های اماکن باستانی:

این گروه موزه‌ها اغلب در محل حفاری‌های باستان‌شناسی یا در بناهای باستانی، پرستش‌گاه‌ها، خانه‌های تاریخی و... تشکیل می‌شود مکمل بازدید از محل است. این موزه‌ها اغلب دورتر از مراکز سکونتی قرار دارند و بازدیدکننده‌ی آن‌ها را اغلب جهانگردان خارجی و گردشگران تشکیل می‌دهند و به عبارت دیگر، بازدیدکننده‌ها عبوری می‌باشند.

۱.۳. موزه‌های انسان‌شناسی (مردم‌شناسی):

این موزه‌ها از گروه موزه‌های تاریخی‌اند که به طور مثال به دورانی از تاریخ یک کشور و یا یک منطقه می‌پردازند. در حال حاضر این نوع موزه‌ها را در اکثر کشورها موزه‌های تاریخ فرهنگی می‌نامند. محدوده فعالیت این نوع موزه‌ها مطالعه فرهنگ‌هایی است که به دوران پیش از ورود صنعت ماشینی به منطقه و یا دوران آغاز صنعتی شدن مربوط می‌گردد و در هر حال حاضر به شدت مورد تهدید جهش تمدن صنعتی است. اهداف و عملکرد فرهنگی یک موزه انسان‌شناسی از یک سو نشان دادن اهمیت و ارزش و قابل احترام بودن میراث ملی جوامع مختلف و از سوی دیگر نمایش وابستگی، مشترکات و توجه به مرکز مشترک تمدن‌ها علی‌رغم اختلاف نژادهاست.

۲. موزه‌های هنری

موزه‌های هنر موزه‌هایی هستند که مجموعه آن‌ها صرفاً به دلیل ارزش زیبایی‌شان جمع‌آوری شده و در معرض نمایش قرار گرفته است. ممکن است سازنده اثر به هنگام کار، خلق زیبایی را مدنظر نداشته باشد ولی با این حال اثر او در مجموعه جای مناسب پیدا کرده باشد.

نظر به اینکه هنر دارای جلوه‌های بی‌شمار است، موضوع مجموعه‌های هنر نیز بسیار گسترده است. آثار نقاشی، پیکره‌سازی و هنرهای گرافیک، تزئینی، کاربردی و صنعتی می‌توانند مجموعه‌هایی

برای موزه‌های هنر باشند. همچنین آثار تمدن‌های باستانی، عتیقه‌ها، هنرهای عامیانه و هنرهای ابتدایی چنان‌چه با دید هنری به آن‌ها نگاه شود و بر مبنای همان دیدگاه در مجموعه‌ای تنظیم شوند، می‌توانند بخشی از موزه‌های هنری و یا یک موزه کامل را تشکیل دهند. موزه‌های هنری که در سال‌های اخیر تشکیل شده‌اند، هنرهای دیگری چون فیلم، موسیقی و تئاتر را هم در مجموعه خود گنجانده‌اند و بازدید کننده‌ی آن‌ها اغلب دوستداران هنر هستند. در نتیجه موزه‌های هنر جایگاه خاصی را در پر کردن اوقات فراغت شهروندان شهرهای بزرگ به دست آورده‌اند و در برنامه‌های جهانگردی نیز از جایگاه مناسبی برخوردارند.

هنر، زندگی را ممکن و شایسته زیستن می‌کند. هنر، گفتن اندیشه یک انسان به زبان‌های گوناگون است. هرگاه به یاری نشانه‌های زبانی و مفهوم سازی‌های فلسفی، منطقی و علمی بتوانیم واقعیتی، رویدادی یا تجربه‌ای انسانی را بیان و به دیگری منتقل کنیم، به هنر پناه می‌بریم. هنر مسیری را در زندگی آدمی می‌گشاید که با پای چوبین خردورزی و منطق استدلالی نمی‌توان از آن گذشت. آفرینش‌های هنری در زندگی معنوی آدمی نقش والایی دارند و از این جنبه برتر و قدرتمندتر از علم، منطق، فلسفه و اخلاق جلوه می‌کنند.

۲.۱. هنرهای معاصر

در اواخر قرن ۱۹ میلادی و اوایل قرن ۲۰ هنرهای مطرح شدند، که معتقدان هنری آن‌ها را هنرهای معاصر نامیدند، که از آن جمله آوان گارد، کوبیسم، داداییسم، فوتوریسم، پاپ آرت و مینما-لیسم را می‌توان نام برد.

در دیدگاه این هنرها که زائیده تفکر مدرن و قرن بیستم هنرمندان بود، بر خلاف هنرهای کلاسیک قرون گذشته بین مفهوم هنر و زیبایی تفاوت‌هایی ایجاد گشت.

در دیدگاه آن‌ها گفته می‌شد که هنر تنها وسیله بیان زیبایی نیست؛ بلکه بیان کننده واقعیت‌های زندگی است و چنان‌چه این واقعیت‌ها زیبا یا زشت باشد، فرق نمی‌کند. به همین دلیل نیز بعضی از معتقدان آثار هنری، این گونه هنرها را هنر نمی‌دانستند و فقط آن‌ها را فن و ابزاری برای نشان دادن بعضی مسائل می‌دانستند. علاوه بر این دیدگاه، نظرات دیگری نیز در مورد هنرهای معاصر وجود دارد.

یکی از این دیدگاه‌ها، ارتباط بین هنرمند در زمان خویش است که کاملاً برای مخاطب هم عصر قابل درک اوست.

هنر معاصر، هنر امروز است، بر خلاف جریان حرکت می‌کند، یا دست کم این توان را در خود دارد که این گونه عمل کند. هنر معاصر، بیشتر اوقات مرزها را در هم می‌شکند و از آن‌ها فراتر می‌رود. هنر بالا فضل است و لزوماً چنین نیست که آن چیزی که بیان می‌کند، کارکردی در خود داشته باشد. هنر معاصر ارتباطی با تزیین ندارد و بعد انتقادی آن بسیار شدید است. به هر حال آنچه تردیدی در آن نیست، این است که هنر معاصر هدفمند است؛ زیرا قدرتی دارد که چیزهای مهمی را که احتمالاً ناگفته مانده‌اند و یا به شیوه‌ای نه چندان درک شدنی یا متأثر کننده گفته شده‌اند، به شکلی توانمند بازگو و بیان کند.

۲.۲. موزه‌های هنرهای معاصر

ابتدا، این‌گونه موزه‌ها همانند مابقی موزه‌ها اکثراً از منطق گالری‌های هنری و موزه‌های قرن نوزدهم پیروی می‌کردند؛ ولی باگذشت زمان، دو عامل باعث تغییر در موزه‌های هنر معاصر شد؛ نخست دگرگونی در مفهوم موزه بود که در آن موزه‌ها مکانی برای انجام فعالیت‌های مختلف گردید و دوم خصوصیات هنر، مخصوصاً هنر اواخر قرن بیستم، چه در فرم و چه در محتوی با خصوصیات هنر اوایل قرن حاضر متفاوت گشت؛ در نتیجه این دو عامل باعث تغییر شکل در موزه‌ها بخصوص موزه‌های هنر معاصر شد.

در آغاز تغییرات به وجود آمده در هنر توسط جنبش پیشرو (آوان گارد) تنها ریشه‌ای و کیفی بود و فقط بخش کوچکی از آثار بخصوص آثار داداییسم‌ها، سورئالیست‌ها، ساختارگراها و فوتودست‌ها، رابطه سنتی میان اثر هنری و فضا را نقض می‌کردند. بیشتر آثار در حد قوانین مشخص آثار هنری عادی بود؛ ولی در سال‌های بعدی، تغییرات بنیادی توسط جنبش پیش رو (آوان گارد) بوجود آمد که در آن اندازه، شکل و خصوصیات اثر هنری به اندازه‌ای رسید که دیگر حالت‌های عادی گالری‌ها جوابگوی آن‌ها نبود و نیاز به تغییر شکل در فضاها و نمایشگاهی به وجود آمد.

پاپ آرت، هنر ویدئو، مینیمالیسم و بسیاری از سبک‌های هنری معاصر که کم و بیش از یکدیگر متأثر شدند، قوانین مخصوص به خود را دارند که روش ارائه آن‌ها بر روی فرم گالری و موزه تأثیر می‌گذارد.

گاهی اوقات یک اثر هنری خاص نیاز به فضایی مخصوص و متناسب به خود دارد و گاهی اوقات نیز اندازه و وزن اثر هنری، ساختمان را ملزوم به داشتن وضعیتی خاص در ساختار سازه‌ای می‌کند و تقریباً همیشه فضایی با پیشنهادهای تکنولوژیک و پیشرفته مورد نیاز است. در پایان به طور خلاصه می‌توان گفت که فضاهای در نظر گرفته شده برای معرفی آثار هنری معاصر، باید خصوصیات مشخصی داشته باشند که از آن جمله می‌توان انعطاف پذیری، قابلیت تغییر و تحول و تکنولوژی پیشرفته را نام برد.

۳. موزه‌های علمی

این گروه موزه‌ها فعال‌ترین و دارای بیشترین بازدیدکننده در جهان صنعتی هستند و بی‌شک دارای پیشرفت‌های حیاتی و اساسی در زمینه موزه شناسی، موزه نگاری، فنون و نحوه ارائه و نمایش آثار بوده‌اند. میدان فعالیت موزه‌های علوم گسترده است؛ ولی به طور کلی آن‌ها در دو نظام علوم طبیعی و علوم و فنون قرار می‌گیرند که هر یک خود دارای زیر مجموعه‌های متعددی هستند.

۳.۱. موزه‌های علوم طبیعی

این موزه‌ها اشتیاق انسان را به درک و تحسین طبیعت برانگیخته، همگان را به حفظ و حراست آن ترغیب می‌کنند. همچنین محیط زیست طبیعی انسان را در یک بستر اکولوژیکی و تاریخی در معرض دید بازدید کننده قرار داده، ماهیت تکامل طبیعت و انسان را به زبان ساده و قابل فهم برای تمام گروه‌های اجتماعی به نمایش درمی‌آورند. این موزه‌ها با مجموعه‌های متنوع چند میلیونی خود امکانات وسیعی را در اختیار پژوهشگران در سطوح مختلف قرار می‌دهند.

۲,۲. موزه‌های علوم و فنون

این موزه‌ها درباره پژوهش و فرآیند توسعه، اطلاعات کافی ارائه می‌دهند و این احساس را در همگان القاء می‌کنند که آنان نیز در پیشرفت فناوری سهیم بوده‌اند. عملکرد موزه‌های علوم و فنون کاملاً آموزشی می‌باشد و فعالیت آن‌ها بسیار با ارزش و گوناگون و در نقاط مختلف پراکنده است. اکثر این موزه‌ها دارای مجموعه‌های خاصی برای برپایی نمایشگاه‌های سیار در نقاط دوردست و محروم هستند و برخی از این موزه‌ها نیز از طرح موسوم به «موزه اتوبوس» استفاده می‌کنند و یا مجموعه‌های ساده علمی را به مدرسه‌هایی که فاقد آزمایشگاه می‌باشند ارسال داشته، برای مدت‌های مناسب به مؤسسات فرهنگی امانت می‌دهند.